

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра зоології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ПАРАЗИТОЛОГІЯ З ПРОФІЛАКТИКОЮ ПАРАЗИТАРНИХ
ЗАХВОРЮВАНЬ
підготовки бакалавра

Луцьк – 2026

Силабус вибіркового освітнього компонента (ВОК 3) «Паразитологія з профілактикою паразитарних захворювань» підготовки бакалавра.

Розробник: Сухомлін К. Б., завідувач кафедри зоології, доктор біологічних наук, професор

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

(доц. Дмитроца О.Р.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри зоології.

Протокол № 9 від 04 лютого 2026 р.

Завідувач кафедри:

(проф. Сухомлін К.Б.)

© Сухомлін К.Б., 2026

1. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	А Освіта А 4 Середня освіта А 4.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) ОПП Середня освіта. Біологія та здоров'я людини	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 2-й
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр 4-ий
		Лекції 10 год.
		Лабораторні 20 год.
		Самостійна робота 110 год.
Консультації 10 год.		
Форма контролю: залік		
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

Викладач: Сухомлін Катерина Борисівна

Науковий ступінь: доктор біологічних наук

Вчене звання: професор,

Посада: професор, завідувач кафедри зоології,

Контактна інформація: тел. (095) 1445610, пошта: Sukhomlin.Katerina@vnu.edu.ua

Розклад занять розміщено на сайті навчального відділу ВНУ: <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента

ВОК «Паразитологія з профілактикою паразитарних захворювань» - це вибіркова дисципліна, яка формує загальні уявлення про з морфологічні пристосування до спільного існування паразита і хазяїна; вплив паразита на хазяїна та відповідні реакції хазяїна на паразита; сучасні підходи до профілактики основних паразитозів людини та тварин, життєві цикли найбільш поширених в Україні паразитичних тварин.

3. Мета і завдання ОК

Метою вивчення ВОК є навчання здобувачів освіти основним закономірностям відносин «паразит – хазяїн», що відбувається в різних умовах існування та між різними організмами, розкрити закономірності складних життєвих циклів явищ паразитизму і пов'язаних з ним морфологічних та біологічних адаптацій паразитів; показати особливості біології та екології паразитичних організмів, взаємний вплив паразитів та їх господарів, значення паразитології в біології, медицині, ветеринарії, а також досягнення паразитологічної науки.

Основними завданнями ОК є: ознайомити здобувачів освіти з морфологічними пристосуваннями до спільного існування паразита та хазяїна; з впливом паразита на хазяїна та відповідними реакціями хазяїна на паразита; показати студентам сучасні підходи до профілактики основних паразитозів людини та тварин.

Soft skills.

Комунікабельність; ввічливість; гнучкість розуму; чесність; навички міжособистісного спілкування; позитивний настрій; професіоналізм; відповідальність; вміння працювати в команді; знання професійної етики.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лаб. Роб.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Форми біотичних відносин між паразитами, хазяями і зовнішнім середовищем	30	2	4	22	2	ДС, Т, ІРС / 20
Тема 2. Джерела зараження, шляхи проникнення та локалізація паразитів в організмі хазяїна	30	2	4	22	2	ДС, Т, ІРС / 20
Тема 3. Вплив паразитів на хазяїв	30	2	4	22	2	ДС, Т, ІРС / 20
Тема 4. Захисні пристосування і реакції хазяїна на проникнення паразитів	30	2	4	22	2	ДС, Т, ІРС / 20
Тема 5. Походження і шляхи збагачення паразитофауни тварин і людини	30	2	4	22	2	ДС, Т, ІРС / 20
Усього годин	150	10	20	110	10	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин	Кількість балів
1	Будова, біологія та життєві цикли паразитичних саркодових та заходи профілактики	2	10
2	Будова, біологія та життєві цикли паразитичних джугутикових (кінетопластид та метамонад) та заходи профілактики	2	10
3	Будова, біологія та життєві цикли кокцидій (еймерій, токсоплазми), паразитичних інфузорій (триходіна, балантідій, іхтіофтірус) та заходи профілактики	2	10
4	Будова, біологія та життєві цикли гемоспоридій та заходи профілактики малярії	2	10
5	Будова, біологія та життєві цикли трематод	2	10
6	Будова, біологія та життєві цикли цестод (ціп’яки: озброєний, неозброєний, карликовий та гарбузоподібний) та заходів запобігання інвазій	2	10
7	Будова, біологія та життєві цикли цестод(ехінокок, альвеокок, стьожак широкий) та заходів профілактики цим інвазіям	2	10
8	Будова, біологія та життєві цикли нематод-біогельмінтів та заходів профілактики	2	10
9	Будова, біологія та життєві цикли нематод-геогельмінтів та заходів профілактики	2	10
10	Будова, біологія та життєві цикли паразитичних членистоногих	2	10

	людини, їх біології, життєвих циклів та заходів профілактики		
	Разом	14	100

6. Завдання для самостійного опрацювання

Тема 1. Екологічна паразитологія й основні етапи її розвитку.

1. Розробка проблем екологічної паразитології в дослідженнях В. О. Догеля та О. П. Маркевича.

Тема 2. Вчення К.І.Скрябіна про девастацію гельмінтів і гельмінтозів.

Тема 3. Вчення Є.Н. Павловського про трансмісивні природно осередкові хвороби.

Тема 4. Специфічність паразитів.

1. Вплив паразита на хазяїна.
2. Характеристика явища специфічності, її відносний характер.
3. Механічний вплив паразита на хазяїна. Забирання їжі.
4. Хімічний вплив паразита на хазяїна.
5. Паразити як носії інших паразитарних хвороб.

Тема 5. Походження паразитизму.

1. Шляхи проникнення паразитів в організм господаря.
2. Походження ектопаразитизму.
3. Походження ендopаразитизму.

Тема 6. Способи попадання ендopаразитів в організм хазяїна.

1. Заковтування яєць, цист або спор.
2. Активне занурення паразитів.
3. Введення яєць паразита самкою.
4. Інокуляції носієм.

Тема 7. Морфо-біологічні особливості іксодових та аргасових кліщів.

Тема 8. Поширення паразитизму і паразитів в тваринному світі.

1. Поширення паразитизму серед окремих систематичних груп тваринного світу.
2. Паразити окремих систематичних груп тварин: паразити найпростіших, паразити і симбіонти губок, паразити кишковопорожнинних, паразити війчастих червів, паразити сисунів і стьожкових червів, паразити круглих червів, паразити немертин, паразити кільчастих червів, паразити моллюсків, паразитофауна ракоподібних, паразити павукоподібних, паразитофауна комах, паразити голкошкірих, паразитофауна риб, паразитофауна земноводних, паразитофауна плазунів, паразитофауна птахів, паразитофауна ссавців.
3. Паразити людини.

Тема 9. Життєві цикли паразитів.

1. Складність життєвих циклів як адаптація до поширення виду.
2. Пристосування до паразитизму на стадії яйця.
3. Особливості личинкової стадії паразитів.
4. Статевозріла стадія та її пристосування.

Тема 10. Чергування поколінь і значення цього явища.

1. Основні схеми життєвих циклів за Догелем.
2. Поняття про екзогенну та ендogenous агломерацію, дисперсії.
3. Явища прогенезу, педогенезу та неотенії у паразитів.

Тема 11. Залежність паразитофауни від віку тварини хазяїна та пори року.

1. Інтенсивність та екстенсивність інвазії.
2. Класифікація паразитів в залежності від віку хазяїна.
3. Залежність фауни паразитів від пори року.
4. Зміни паразитофауни в різні роки.

Тема 12. Залежність паразитофауни від їжі та способу життя хазяїна.

1. Залежність паразитофауни від їжі хазяїна.
2. Залежність паразитофауни від способу життя хазяїна.

3. Залежність паразитофауни від сплячки хазяїна.
4. Залежність одних членів паразитофауни від наявності інших.

Тема 13. Залежність паразитофауни від міграції хазяїна.

1. Класифікація паразитів у мігруючих тварин
2. Особливості паразитофауни у прохідних риб та перелітних птахів.

Тема 14. Залежність паразитофауни від поширення, гуртосімейного способу життя та від зоогеографічних факторів. Обмін паразитофаунами.

1. Залежність паразитофауни від поширення виду
2. Залежність паразитофауни від зоогеографічного фактора.
3. Залежність паразитофауни від розмірів та ізольованості ареалу.
4. Залежність паразитофауни від місця мешкання популяції в межах ареалу виду.
5. Вплив на паразитофауну тварини процесів їх інтродукції та акліматизації.

Тема 15. Проміжні хазяїни та теорії походження цього явища.

1. Класифікація типів проміжних хазяїнів за Догелем.
2. Значення проміжних хазяїнів для поширення виду.
3. Специфічність паразитів по відношенню до проміжних та резервуарних хазяїнів.
4. Явища гіперпаразитизму та синпаразитизму.

Тема 16. Процеси самоочищення тварин від паразитів. Значення паразитів в господарстві людини.

Тема 17. Паразитизм як основа біологічного методу боротьби з шкідниками.

Тема 18. Методи лабораторної діагностики паразитарних інвазій.

1. Методи збору матеріалу.
2. Методи фіксації зібраного матеріалу.
3. Методи аналізу зібраного матеріалу.

IV. Політика оцінювання

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового (тестового) опитування. Оцінка за кожну виконану лабораторну роботу включає 10 балів за теоретичну підготовку та 4 або 5 балів за виконання та оформлення роботи. Таким чином за поточний контроль студент може отримати 100 балів.

Політика викладача щодо студента. Здобувач освіти повинен відвідувати згідно розкладу занять всі види аудиторних занять передбачені навчальним планом. Графік консультацій із навчальної дисципліни розміщений на дошці оголошень та на сайті кафедри зоології. У разі відсутності студента на занятті він зобов'язаний його відпрацювати (графік відпрацювання знаходяться на дошці оголошень кафедри зоології). У випадку нетипових ситуацій та об'єктивних причин можливий перехід на дистанційну форму навчання на платформі Moodle <http://194.44.187.60/moodle/>.

Політика щодо неформальної, інформальної та дуальної освіти. Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулі, темі (темам), що передбачені силабусом навчальної дисципліни, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво, посилання тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

У випадку дуальної форми здобуття освіти зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно «Положення про підготовку здобувачів за дуальною формою здобуття освіти у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» на основі тристороннього договору між закладом освіти, суб'єктом господарювання і здобувачем освіти

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувач освіти повинен самостійно

виконати всі завдання лабораторних робіт, а у випадку запозичень інформації зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення різних форм оцінювання знань (поточний, модульний, підсумковий контроль) заборонено.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання лабораторних робіт і надавати їх для перевірки викладачу. У випадку відсутності студента на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (екзамену) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати лабораторні роботи.

Підсумковий контроль – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного контролю. При цьому завдання із цих видів контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів включно.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає залік у формі тестування. При цьому на залік вноситься *100 балів* (кожне питання оцінюється максимум в 2 бали), а бали, набрані за результатами поточного контролю, анулюються. Для складання заліку потрібно набрати не менше 60 балів за 100-бальною шкалою.

З базою тестових завдань можна ознайомитись у відповідному посібнику. Тестова база включає в себе теоретичні та практичні задачі, матеріали самостійної роботи, що охоплюють усі теми програми і налічує понад 1000 завдань, які рівномірно охоплюють усі теми курсу. У кожному білеті по 50 питань.

Шкала оцінювання знань

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

V. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Дахно І. С. Паразитологія (діагностика інвазійних хвороб за екологічними та морфобіологічними особливостями збудників). Навчальний посібник. Київ: 2023. 413 с.
  2. Паразитологія : конспект лекцій / уклад. К. Б. Сухомлін, О. П. Зінченко. Луцьк : Медіа, 2020. 96 с. URL: <http://194.44.187.5/handle/123456789/17173>
  3. Профілактика паразитарних захворювань школярів: навчально-методичний посібник / уклад. К. Б. Сухомлін, О. П. Зінченко, М. О. Зінченко; Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет біології та лісового господарства, кафедра зоології, кафедра ботаніки і методики викладання природничих наук. Луцьк, 2023. 218 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22714>
- Гриф ВНУ імені Лесі Українки, рішення вченої ради (протокол № 7 від 25.05.2023 р.)
4. Сухомлін К. Б., Зінченко О. П., Зінченко М. О. Паразитологія: Метод. рек. до викон. лабораторних робіт. Луцьк : Медіа, 2020. 72 с. Режим доступу: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/19190>

5. Трускавецька І. Я. Основи паразитології: навчальнометодичний посібник для для здобувачів вищої освіти біологічного напрямку. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2020. 160 с.
6. Дистанційний курс «Паразитологія» на платформі Moodle <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=751>